

## Opetusministeriön kansliapäällikkö Harri Skogin puhe evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksessa 2.11.2009:

Herra arkkipiispa,  
arvoisat kirkolliskokousedustajat,  
hyvät kuulijat!

Tänä vuonna on monin tavoin muistettu ja juhlistettu yhtä Suomen historian merkkipaalua, autonomisen ajan alkamista 200 vuotta sitten. Meille opetusministeriössä juhlavuosi on ollut erityisen merkittävä, sillä vuonna 1809 sai alkunsa myös opetusministeriö, aluksi hallituskonseljin kirkollistoimituskunnan nimellä. Tehtäviin kuuluivat siis aluksi, kuten nimikin kertoo, kirkkoa koskevat asiat. Opetusasiat liitettiin virallisesti kirkollistoimituskunnan tehtäviin vasta 1840-luvulla ja nykyisen nimensä opetusministeriö sai vasta vuonna 1922.

Muisteltaessa vuoden 1809 tapahtumia nousee usein esille Turun piispan, sittemmin arkkipiispan arvon saaneen Jacob Tengströmin nimi. Monien asiantuntijoiden mielestä piispa Tengströmin toiminnalla oli huomattava vaikutus siihen, että Suomi saavutti venäläisvalloituksen jälkeen autonomisen aseman ja sai edelleen säilyttää luterilaisen uskon ja oman oikeusjärjestyksensä. Piispa Tengström perusti linjansa realistiseen tilannearvioon sodan lopputuloksesta. Hän näki, että tuli tunnustaa syntynyt uusi tilanne ja pyrki uusissa olosuhteissa turvaamaan ne asiat, jotka olivat Suomelle ja suomalaisille tärkeitä, ja käyttää hyväksi ne myönteiset mahdollisuudet, joita uusi tilanne toi tullessaan. Omana aikanaan ja vielä myöhemminkin Tengströmin edustama linja oli kiistelty, mutta viime aikoina on entistä paremmin alettua ymmärtää sen kaukonäköisyys.

Suomen valtiollisen aseman muutosta vuonna 1809 voidaan pitää alkusysäyksenä myös kirkon aseman muuttumiselle valtiokirkosta itsehallinnolliseksi kansankirkoksi. Valtion ja samalla myös kirkon päämieheksi tuli ortodoksinen tsaari, mikä antoi sysäyksen kirkon itsehallinnon luomiselle. Tärkeitä askeleita tässä olivat kirkolliskokouksen perustaminen ja nykyisen kaltaisen kirkkolain säätämisen luominen vuoden 1869 kirkkolaissa. Tuolloin alkanut linja, jossa kirkon itsehallintoa on vahvistettu ja hallinnollisia siteitä valtioon purettu, on jatkunut vähin erin mutta johdonmukaisesti meidän päiviimme asti.

Hyvät kuulijat!

Tämän päivän päättäjäillä on onni tehdä työtään monilla tavoin vakaammassa ja suotuisammassa olosuhteissa kuin vuonna 1809. Tämä ei välttämättä kuitenkaan tee päättäjien työtä kaikissa suhteissa helpommaksi. Toimintaympäristön muutokset eivät kenties ole nykyisin yhtä äkillisiä ja dramaattisia kuin vuonna 1809, mutta toisaalta tänä päivänä voi samanaikaisesti olla käynnissä useita kauaskantoisia muutosilmiöitä, joiden tunnistaminen ja seurausten ennakointi on vaikeaa. Tämä edellyttää päätöksenteolle vahvaa tietopohjaa, esimerkiksi tutkimustiedon ja tilastoaineistojen käyttämistä päätöksenteon tukena.

Men även om det i dag är nödvändigt att basera de beslut som fattas på vetenskapliga undersökningar och expertutredningar kan den väldiga mängd information som finns att tillgå också bli ett problem: Hur ska man avgränsa den närapå obegränsade tillgången till information? Och hur ska man sova i den, för att ta fasta på just det som är viktigast med tanke på det beslut som ska fattas? Det räcker bra med en titt på den mängd dokument som delats ut inför kyrkomötet för att inse att är omöjligt att själv fördjupa sig i varje fråga i detalj. En av de viktigaste egenskaperna för beslutsfattare av i dag är just precis att ha blick för de viktigaste kontaktytorna mellan olika frågor och att gestalta de helheter som är relevanta med tanke på framtiden.

Tälläkin istuntokaudella kirkolliskokouksella on päätettävänä useita merkittäviä asioita. Näistä puhutuinkin lienee esitys kirkollisten viranomaisten viranhaltijoiden oikeusasemaa koskevan sääntelyn uudistamisesta. Suurelta osin samansisältöinen esityshän oli, kuten kaikki tiedämme, käsittelyssä jo edellisellä kirkolliskokouskaudella, mutta ei silloin saanut taakseen riittävää määränemmistöä.

Esityksestä on käyty vilkasta keskustelua. Välillä on tuntunut siltä, että keskustelussa on ollut esillä myös sellaisia asioita, joihin tällä esityksellä on vain ohut yhteys. Se, että kyse on viranhaltijoiden asemaa koskevien pelisääntöjen selkeyttämisestä ja nykyaikaistamisesta, tuntuu jääneen taka-alalle. Pitäisin erittäin tärkeänä, että tietyistä näkemyseroista huolimatta päätöksenteossa säilyisi rakentavan yhteistyön ja luottamuksen ilmapiiri.

Valitettavasti meidän aikanamme julkisuutta saavat usein lähinnä epäkohdat ja ristiriidat. Monet myönteiset asiat jäävät ilman riittävää ja oikeasuhtaista julkisuutta. Näin on usein kirkonkin kohdalla. Aina ei muisteta, että hyvin suuri enemmistö suomalaisista edelleen turvautuu kirkkoon elämänsä käännekohtissa ja neljä viidesosaa suomalaisista on kirkon jäseniä.

Kirkon toiminta ja sen eri muodoissa antama apu tunnustetaan korvaamattoman tärkeäksi koko yhteiskunnassamme. Monet kristinuskon perusarvoista ovat yhteiskunnassamme niin syvälle juurtuneita, että niiden kristillistä perustaa ei aina tule edes ajatelleeksi. Tosiasia on, että ihanteemme esimerkiksi jokaisen yksilön ihmisarvosta ja heikoimpien auttamisesta ovat olennaisesti kristillisen arvopohjan muovaamia.

Konkreettinen osoitus siitä, miten paljon arvostusta ja yhteisöllisyyttä kirkollinen perinne sisältää, on esimerkiksi äskettäin päätökseen saatettu Tyrvään Pyhän Olavin kirkon mittava korjaus tuhotyön jälkeen. Paikkakunnalla syntyi korjaustyön tueksi suorastaan kansanliike, jonka piirissä tehdyt lukemattomat talkootunnit osaltaan tuottivat kauniin tuloksen. Korjaustyön hyväksi oltiin valmiita suurinkin uhrauksiin, tekemään työtä ja antamaan tarveaineita. Edellytyksenä tälle panostukselle on ollut, että sitä antaneet ovat kokeneet arvokkaaksi sen, mitä kirkko edustaa ja mitä he ovat kirkolta saaneet.

Reilun kahden viikon kuluttua huipentuu myös toinen tärkeä juhlavuosi, kun lapsen oikeuksien yleissopimus tulee kahdenkymmenen vuoden ikään. Lapsen oikeuksien päivä 20. marraskuuta muistuttaa meitä tarpeesta tarkastella maailmaa lapsen näkökulmasta. Juhlavuoden pääteemana onkin ollut kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten oikeus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

Opetusministeriön johdolla toimiva lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma on tänä syksynä paneutunut aiheeseen käynnistämällä opetusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön toimialoilla lapsivaikutusten arvioinnin pilottihankkeet. Sisäasiainministeriö on käynnistänyt vastaavan hankkeensa alkuvuodesta. Lähtökohta on selkeä. Yhteiskuntamme vahvan tulevaisuuden varmistamiseksi on välttämätöntä arvioida sekä ennakkoon että jälkikäteen päätösten lapsivaikutuksia. Tähän meitä velvoittaa toisaalta juuri lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus, mutta myös tahtomme rakentaa Suomesta lapsiystävällinen yhteiskunta.

Hyvät kuulijat,

näillä ajatuksilla haluan tuoda kirkolliskokoukselle valtiovallan tervehdyksen ja toivottaa kirkolliskokousedustajille voimia ja viisautta tärkeässä tehtävässään.